

POTRAVA MLÁĎAT LEJSKA MALÉHO (FICEDULA PARVA BECHST.)

THE FOOD OF THE YOUNG OF THE RED-BREASTED FLYCATCHER (FICEDULA PARVA BECHST.)

Jan Pavelka

ÚVOD

U většiny ptačích druhů je dosud skladba potravy nedostatečně známa. Zvláště chybí poznatky z našeho území. To se týká v plné míře i lejska malého. O jeho potravě jsou publikovány většinou kusé údaje, často jen na základě etologických pozorování. Znalosti o jeho potravě jsou shrnuty v publikace Fauna ČSSR (HUDEC, 1983). V tomto příspěvku předkládám výsledky dosavadního studia potravy mláďat lejska malého ze Vsetínských vrchů a Javorníků (SV Morava).

V úvodu bych rád poděkoval p. J. Hladilovi, ing. J. Stanovskému a dr. L. Brabcovi za pomoc, kterou mi poskytli při determinaci části materiálu.

MATERIÁL A METODIKA

Vzorky potravy jsem sbíral metodou krčních prstenců s použitím bavlněné příze (podrobný popis metody viz PAVELKA, 1983). Prstence byly mláďatům ponechány 1-2 h. Potravu jsem většinou odebíral za polojasného až oblačného počasí bez deště. Odběry byly prováděny od poloviny června do poloviny července v letech 1983, 1985, 1986 a 1987. Celkem jsem získal 45 vzorků ze 7 hnízd, materiál obsahuje 587 kusů bezobratlých živočichů. Poznámka: Jedním vzorkem potravy rozumím potravu od všech mláďat získanou při jednom odběru.

Prostředí

Lokality s hnízdy se nacházely v bukových nebo smíšených lesích s dominantním bukem většinou ve věku kolem 90 let a nadmořské výšce 600 až 800 m. Keřové patro bylo na většině ploch vyvinuto nepatrně (tvořeno bukem), bylinné patro bylo vyvinuto slabě, místy dobře s výskytem druhů indikujících bučiny.

VÝSLEDKY

Přehled složení potravy mláďat lejska malého je uveden v tabulce. Hlavní trofickou složku u sledovaných hnízd tvořili zástupci Diptera (zhruba 37 % jedinců a 87 % vzorků), následovali Araneae (18 % a 76 %), Coleoptera (15 % a 49 %), Hymenoptera (14 % a 44 %, téměř všechno byly larvy pilatek a ploškohřbetek) a Lepidoptera (7 % a 53 %). Z brouků byli nejvíce zastoupeni červotočovití (Anobiidae - všechno imaga *Ptilinus pectinicornis*) - tvořili 57 % jedinců z tohoto řádu, jejich larvy žijí v odumřelém dřevě buků. Z brouků byli dále hojněji zjištěni zástupci *Cerambycidae*, *Elateridae* a *Cantharidae*.

Z tabulky je zřejmé, že lejsek malý loví potravu pro mláďata jak na listech stromů (např. larvy motýlů a blanokřídlých), tak na jejich kmelech, v bylinném patře i na povrchu půdy (např. sekáči, pavouci, stejno-nožci, plži aj.). V potravě jsou významně zastoupeny vedle létavých forem bezobratlých i formy nelétavé. Lze říci, že potravní spektrum mláďat u tohoto druhu je relativně dosti široké. Ve složení potravy byly mezi různými hnízdy větší či menší rozdílnosti, které jsou přirozeně dány potravní nabídkou na tom kterém stanovišti v závislosti na přírodních podmínkách a na fázích ve vývoji populací bezobratlých, zejména u hmyzu.

Tabulka 1

Složení potravy mláďat lejska malého, *Ficedula parva* Bechst., 587 ks
 živočichů = 100 %, 45 vzorků = 100 %
 The composition of the food of young of the Red-breasted Flycatcher;
 587 individuals of the animals = 100 %, 45 samples of the food = 100 %

Taxon	Počet ks	%	Počet vzorků	%
1. Diptera	216	36,8	39	87
2. Araneae	103	17,5	34	76
3. Coleoptera	89	15,2	22	49
4. Hymenoptera-larva	75	12,8	16	36
-imago	4	0,7	4	9
5. Lepidoptera-larva	25	4,3	16	36
-imago	17	2,9	16	36
6. Isopoda	9	1,5	8	17
7. Homptera	8	1,4	7	16
8. Gastropoda	7	1,2	7	16
9. Opiliones	7	1,2	5	11
10. Chilopoda	5	0,8	5	11
11. Orthoptera	5	0,8	5	11
12. Neuroptera	5	0,8	5	11
13. Heteroptera	4	0,7	4	9
14. Collembola	2	0,3	2	4
15. Dermaptera	1	0,2	1	2
16. Psocoptera	1	0,2	1	2
17. Pseudoscorpiones	1	0,2	1	2
Insecta-undet.	3	0,5	-	-
Celkem	587	100,0	-	-

Např. u jednoho hnízda tvořily larvy pilatek a ploskohřbetek přes 50 % potravy, u dalšího hnízda tvořili brouci *Ptilinus pectinicornis* přes 30 % potravy. Zástupci řádu Orthoptera (nadč. Tettigonioida - většinou nymfy) byli nalezeni pouze v jednom hnízdě, které se nacházelo 25-30 m od okraje lesa s loukou, podél něhož byl pruh keřového patra s bukem.

Podrobnější rozbor potravní ekologie lejska malého bude proveden až po získání rozsáhlejšího materiálu.

SOUHRN

V příspěvku jsou uvedeny hlavní výsledky rozboru potravy mláďat lejska malého (*Ficedula parva* Bechst.) ze SV Moravy. Potrava byla sbírána metodou krčních prstenčů v letech 1983-1987. Materiál obsahuje 45 vzorků s 587 ks bezobratlých, které byly získány od 7 hnízd. Přehled taxonů přítomných v potravě je uveden v tabulce. V potravě značně převažovali zástupci Diptera, významně byli dále zastoupeni Araneae, Coleoptera a Hymenoptera a Lepidoptera. Mezi různými hnízdy byly shledány větší či menší rozdíly v obsahu jednotlivých složek, což je dáno různými podmínkami na lokalitách.

LITERATURA

- HUDEC, K. a spol.: Fauna ČSSR-Ptáci 3/II. Academia, Praha, 1983.
PAVELKA, J.: Metodika sběru potravy mláďat drobných pěvců. *Acrocephalus*, 5, 1983: 12-15.

THE FOOD OF THE YOUNG OF THE RED-BREASTED FLYCATCHER (*FICEDULA PARVA* BECHST.)

SUMMARY

In this paper the author presents the main results of the analysis of the composition of the food of the *Ficedula parva* young. The observed localities are situated in north-eastern Moravia (central Czechoslovakia). The food was obtained by using neck rings in years 1983 - 1987. The material contains 45 samples of 587 individuals of animals, which were obtained from 7 nests. The survey of the composition of the food is given in the table. The dominant components were Diptera, Araneae, Coleoptera, Hymenoptera and Lepidoptera. Various composition of the food

was found among different nests - it was given by different conditions of the observed localities.

Adresa autora:

Jan Pavelka
Hanžlov 1025
755 01 Vsetín
VŠ veterinární
Palackého 1-3
612 42 Brno